

**TÜRKİYE'NİN DOĞU AKDENİZ'İ GÜVENLİKLEŞTİRME
ÜÇGENİ: SÖYLEMLER, GÖRSELLER, EYLEMLER**

**TURKEY'S SECURITIZATION TRIANGLE IN EASTERN
MEDITERRANEAN: DISCOURSES, IMAGES, ACTIONS**

Onur ŞEN* & Cansu AÇIKGÖZ**

ÖZ

Bu çalışmanın kapsamı Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon rezervlerinin keşfini takip eden 2009-2020 yılları arasında Türkiye'nin bölgeye yönelik dış politika yaklaşımının Kopenhag Okulu'nun Güvenlikleştirme Teorisi çerçevesinde incelenmesidir. Teoriye dayalı bir dış politika analizi olan çalışma, değerli bir referans nesnesine yönelik varoluşsal bir tehdidin varlığının ve bu tehditle mücadele etmek için alınacak acil ve olağanüstü tedbirlerin çağrısının öznelararası bir süreçle inşa edilmesini ortaya koymaktadır. Çalışmada, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'i güvenlikleştirmesi sürecinde kullandığı söylemler ve görseller, konu ile ilgili atılacak adımlara meşruiyet kazandıran ahlaki ve kurumsal desteğin sağlanması ve Türkiye'nin aldığı acil ve olağanüstü tedbirler kapsamında imzalanan uluslararası mutabakatlar, sismik araştırma ve sondaj gemilerinin Türkiye'nin milli envanterine eklenmesi ve NAVTEX ilanları incelenmiştir. Güvenlikleştirme Teorisi'nin çizdiği çerçeveye göre bir dış politika analizi yapan bu çalışma

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniv., İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, onursen@mersin.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0182-7232>

** Doktora Öğrencisi, Mersin Üniv., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, cansu.academic@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3731-6896>

* Makale Geliş Tarihi / Article Received: 11.05.2021
Makale Kabul Tarihi / Article Accepted: 14.02.2022

ile teorinin ampirik bir uygulaması olarak literatüre katkı yapılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doğu Akdeniz, Güvenlik, Güvenlikleştirme, Kopenhag Okulu, NAVTEX.

ABSTRACT

The scope of this study is to investigate Turkey's policy towards Eastern Mediterranean from 2009 to 2020, following the discovery of hydrocarbon reserves in the region using the theoretical framework of Copenhagen School's Securitization Theory. As a theory driven foreign policy analysis, this article puts forward the process of constructing an existential threat to a referent object and calling for urgent and extraordinary measures to deal with the threat. Using the theoretical framework provided by Securitization Theory, this study analyzes the discourses and images used by Turkey during the securitization process of Eastern Mediterranean. The ethical and institutional support that legitimizes the actions taken presents a successful securitization case. In line with the predictions of the theory, extraordinary measures taken by Turkey such as maritime boundary treaties, possession of seismic research and drilling vessels, and NAVTEX declarations are examined. By using Securitization Theory as a foreign policy analysis tool, this article aims to contribute to the literature with an empirical implication of the theory.

Keywords: Eastern Mediterranean, Security, Securitization, Copenhagen School, NAVTEX.

GİRİŞ

Bu makalenin amacı Türkiye'nin 2009-2020 yılları arasında Doğu Akdeniz'i güvenlikleştirme sürecinin analizidir. Bu çalışma belirtilen yıllarda Doğu Akdeniz'deki bütün gelişmeleri içeren betimleyici bir çalışma olmadığı gibi, sebep-sonuç ilişkisine dayalı açıklayıcı amaç güden bir çalışma da değildir. Esasen bu süre zarfında Doğu Akdeniz ile ilgili dış politikada atılan adımları anlamaya ve anlamlandırmaya çalışan bir dış politika analizi amaçlanmıştır. Kopenhag Okulu'nun Güvenlikleştirme Teorisi dış politika da dahil olmak üzere birçok farklı seviyedeki konunun analizi için bir çerçeve sunmaktadır. Bu teorik çerçeveye sadık kalınarak Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon rezervlerinin keşfinden sonra

Türkiye'nin konuyu güvenlik kapsamına dahil etme süreci ve sonrasında atılan adımların incelenmesi hedeflenmektedir.

Uluslararası ilişkiler disiplininin bir alt dalı olarak nitelendirebileceğimiz Uluslararası Güvenlik Çalışmaları, İkinci Dünya Savaşı'ndan Soğuk Savaş'ın son dönemlerine kadar devlet merkezli ve askeri güvenlik odaklı bir araştırma alanı olarak ilerlemiştir. Söz konusu dönemin baskın paradigması Realizm'in ve dünya konjonktürünün gerekleri doğrultusunda gerek teorik gerekse içeriksel anlamda dar bir perspektifte ilerleyen alan, 1980'lere gelindiğinde eleştirel güvenlik çalışmaları olarak yeni yaklaşımların oluşmaya başladığı bir döneme girmiştir. Bu yeni süreçte geleneksel güvenlik paradigmasının sistemik analiz seviyesi, devlet merkezli yaklaşımı ve askeri güvenlik temelli anlayışı sorgulanmaya başlanıp, farklı analiz seviyelerini, farklı aktörleri ve farklı güvenlik konularını da içeren paradigmalara güvenlik çalışmalarının boyutunun genişlediği gözlemlenmiştir.

Soğuk Savaş sonrası yıllarda ekonomik güvenlik, çevresel güvenlik, toplumsal (veya kimliksel) güvenlik, insani güvenlik gibi birçok konunun literatüre dahil edilmesiyle fikirlerin ve kültürün önemine dair çalışmalar ön plana çıkmıştır. Bunun sonucu olarak, Uluslararası Güvenlik Çalışmaları içinde gelenekselcilerin dar kapsamlı yaklaşımına ek olarak, konunun farklı ancak birbiriyle ilişkili boyutlarını da kapsayan yeni bir literatür oluşmaya başlamıştır. Güvenlik Çalışmaları'nda gelenekselci, askeri merkezli Stratejik Araştırmalar ve Barış Araştırmaları alanlarına ek olarak, Eleştirel Güvenlik Çalışmaları, Feminist Güvenlik Çalışmaları, Kopenhag Okulu, Postyapısalcılık ve Yapısal Güvenlik Çalışmaları yer almıştır (Buzan ve Hansen, 2009: 2-3). Bu dönemde, Güvenlik Çalışmaları'na revizyonist Uluslararası ilişkiler yaklaşımlarından Kopenhag Okulu'nun temsilcilerinden Ole Wæver'in geliştirdiği "güvenlikleştirme" kavramının zaman içinde kuramsallaşması güvenlik çalışmaları literatüründe önemli bir adım olmuştur (Bilgin, 2010: 32).

Güvenlikleştirme, değerli gösterilen bir referans nesnesine yönelik varoluşsal bir tehdidin inşası ve buna karşılık olarak olağanüstü tedbirlerin desteklenmesi olarak tanımlanmaktadır (Buzan, 2008: 108). Güvenlikleştirme Teorisi'nin sunduğu çerçevenin bir örnek vakada kullanılmasıyla teorinin dış politika analizinde kullanılması bağlamında literatüre katkı sunması amaçlanmıştır. Makalede Güvenlikleştirme Teorisi'nin evrimini içeren bir literatür taramasını takiben sırasıyla güvenlikleştirici aktörlerin referans nesnesini belirlemesi, söylemler ve görseller yoluyla varoluşsal tehdidin inşası ve olağanüstü tedbirler kapsamında yapılan eylemler incelenmektedir.

1. GÜVENLİKLEŞTİRME TEORİSİ LİTERATÜRÜ

Kopenhag Okulu, 1980'lerin sonunda *Barış ve Çatışma Araştırmaları Merkezi*'nden (*Center for Peace and Conflict Research*) Barry Buzan, Ole Wæver, Jaap de Wilde gibi akademisyenlerin barış ve güvenlik üzerine yaptıkları disiplinlerarası çalışmaların sonucu olarak çıkmış epistemolojik bir topluluktur. Ana yapı taşı oluşturulan çeşitli çalışmalar Okul'un üç ana kavramını da inşa etmiştir. Bu kavramlar: "Sektörel Güvenlik Yaklaşımı", "Bölgesel Güvenlik Kompleksleri" ve "Güvenlikleştirme"dir (Buzan, Wæver ve Wilde, 1998; Wæver, 1989; 1995; 2004; Buzan ve Wæver, 2003).

Kopenhag Okulu, sektörel analiz çerçevesinde, Soğuk Savaş sonrasında değişen güvenlik algısıyla birlikte güvenlik konularının askeri güvenliğin yanı sıra ekonomik, çevresel, toplumsal ve siyasi güvenliğin de Güvenlik Çalışmaları'na dahil olduğunu aktarmaktadır. Bu bağlamda, Buzan vd., güvenlik analizinde konuları sınıflandırmışlardır. Bu güvenlik sektörlerinden (Buzan, Wæver ve Wilde, 1998: 7-8):

- Askeri güvenlik, devletlerin silahlı saldırı ve savunma yetenekleri ve devletlerin birbirlerinin niyetlerine ilişkin algılarının iki seviyeli etkileşimi ile ilgili,
- Siyasi güvenlik, devletlerin, hükümet sistemlerinin ve onlara meşruiyet kazandıran ideolojilerin örgütsel istikrarı ile ilgili,
- Ekonomik güvenlik, kabul edilebilir refah ve devlet iktidar seviyelerini sürdürmek için gerekli olan kaynaklara, finansa ve piyasalara erişim ile ilgili,
- Toplumsal güvenlik, dil, kültür, din, ulusal kimlik, örf ve adetlerin geleneksel örüntülerinin sürdürülebilirliği ile ilgili,
- Çevre güvenliği ise, insanoğlunun gerçekleştirdiği/gerçekleştireceği tüm girişimleri destekleyen yerel ve gezegensel biyosferin bakımı ile ilgilidir.

Kopenhag Okulu farklı disiplinlere ait araştırmacıların olaylara farklı bakış açıları ile baktıkları için her birinin gerçekliğin sadece bir boyutunu gördüğünü iddia etmektedir (Buzan vd., 1998: 8). Güvenlik kavramına bu şekildeki bir sektörel yaklaşım, değişken sayısını azaltarak soruşturma kapsamını daha yönetilebilir oranlarla sınırlandırmaktadır.

Soğuk Savaş döneminin baskın teorisi olan Realizm'in pozitivist paradigmasına karşı Kopenhag Okulu, post-pozitivist sosyal inşacı bir ontolojiye dayanan Güvenlikleştirme Teorisi'ni ortaya atmıştır. Okul, "güvenlikleştirme" kavramını John L. Austin ve Jacques Derrida'nın görüşlerini sentezleyen kendine

has bir söz edimi yaklaşımına dayandırmaktadır. Güvenlik kavramına uyarladığı bu sentezde siyaset teorisi unsurlarını ve sosyal inşacılık perspektiflerini kullanarak güvenlik çalışmalarında yeni bir analiz çerçevesi ortaya koymaktadır (Akgül-Açıkmeşe, 2011: 59-60).

Güvenlikleştirme Teorisi'ne göre, bir konunun güvenlik sorunu haline gelmesi için o konunun güvenlik kelimesi ile kullanılması yeterlidir. Gerçekten bir güvenlik tehdidi olup olmadığından ziyade güvenliğin öznelerarası inşa edilen bir süreç olmasıyla ilgilenir (Baysal ve Lülecı, 2015: 71). Bu kapsamda Buzan ve Wæver'a göre güvenlikleştirme:

...bir şeyin değerli bir referans nesnesi için varoluşsal bir tehdit olarak ele alındığı ve tehditle başa çıkmak için acil ve olağanüstü tedbirler çağrısını meşru kılarak siyasi bir topluluk içinde öznelerarası bir anlayışın inşa edildiği söylemsel süreçtir (Buzan ve Wæver, 2003: 491).

Buzan vd., varoluşsal tehditlerin güvenlikleştirme sürecinde, anlaşma ya da kamuoyunda yoğun bir şekilde tartışılmaları yoluyla "güvenliğin" referans nesnesi (*referent object*), kısaca derin endişenin nesnesi konumuna geldiğini ifade etmektedirler. Bu anlamda, güvenlikleştirme, siyasi bir eylemdir. Wæver da benzer şekilde, güvenlikleştirmenin aslında bir siyasi tercih olduğu görüşünü ifade ederek güvenlikleştirme sürecini, dil teorisinin yardımıyla bir konuşma eylemi olarak görebileceğimizi ifade etmektedir. Bu kapsamda, Wæver söz edimini, söz söylemek olarak tanımlamaktadır. Bu kullanımda güvenlik, gerçek bir olguyu gündeme getiren davranış değildir. Bir devlet yöneticisi "güvenlik" kavramını kullanarak belirli bir gelişmeyi belirli bir alana taşır ve böylece onu engellemek için gerekli olan her türlü aracı kullanma hakkını talep eder (Wæver, 1995: 51-52).

Teoriye göre güvenlik ve güvensizlik birbirinin zıttı olan durumlara karşılık gelen kavramlar değildir. "Güvenlik", bir güvenlik sorununun varlığı ve buna karşılık olarak alınan bazı önlemlerin işaret ettiği bir durumu belirtir. "Güvensizlik" ise güvenlik sorunu olan ve bu sorunun çözümüne yönelik yanıt verilmeyen bir durumdur. Her iki koşul da bir güvenlik sorununun varlığını belirtir. Güvenlik sorunu olmayan durum güvenlik terminolojisi ile kavramsallaştırılamaz. Bunun yerine, güvenlik o durum için sadece ilgisiz bir konu olarak kalacaktır. Buradan güvenlik kavramının göreceliliği ve hiç kimsenin tam bir güvenlik içinde yaşayamayacağı sonucu çıkartılabilir. Eğer tam güvenliğe sahip olunan bir durum söz konusu ise, o durum da "güvenlik" olarak tanımlanmaz (Wæver, 1995: 53). Bu durumda güvenlik söyleminin tehdit altındaki elitler için bir gereklilik olduğunu Wæver şöyle özetler:

Söyleyişin kendisi eylemdir. Söylemenin kendisiyle bir şey yapılmış olur (iddiaya girmek, söz vermek, bir gemiye isim vermek gibi). Bir devlet temsilcisi, güvenlik kavramını telaffuz ederek belli bir gelişmeyi özel bir alana sokar ve bu gelişmeyi engellemek için gerekli tüm araçları kullanma hakkını talep eder (akt. Baysal ve Lüleci, 2015: 75).

Buzan ve Hansen güvenlik konusunu özel bir siyaset türü ya da siyasetin üstünde bir çeşitlilik olarak çerçevelemektedir. Güvenlikleştirme kamu meselelerinin siyasallaştırılmamış (*non-politicized*) olanlardan siyasallaştırmaya (*politicized*) ve bir sonraki adımda da güvenlikleştirmeye (*securitization*) geçtiği bir süreçtir. Güvenlikleştirme sürecinde, güvenlikleştiren aktörler (*securitizing actors*), bir referans nesnesinin (*referent object*) varoluşsal bir tehdit (*existential threat*) altında olduğunu ve acil, olağanüstü tedbirlerin (*extraordinary measures*) alınmasının gerektiğini ilan ederek güvenlikleştirmenin söylemsel gücünü kullanmaktadır. Güvenlikleştirme Teorisi prensip olarak güvenlikleştirme hareketini gerçekleştirmesi için en yaygın güvenlikleştirici aktörlerin “siyasi liderler, bürokratlar, hükümetler, lobiler ve baskı grupları” olduğunu ileri sürmektedir (Buzan ve Hansen, 2009: 214).

Güç sahipleri, bir sorunun kontrol altına alınması için her zaman güvenlikleştirme aracını kullanmaya çalışabilirler. Tanım olarak, elitler bir durumu bu şekilde ilan ettiklerinde bir şey güvenlik sorunu olur. Güvenlik, barış ve savunma kavramı ile ifade edilebilir. Barış ve savunmanın temelinde ise, ulaşılması hedeflenen sonuç, bu sonuca götürecek araçlar, bu araçları kullanma hakkı ve bu hakkı veren egemenlik yatmaktadır. Bu nedenle, barış ve savunma emrini uygulayanlar, bu uygulamayı bazen kaçınılmaz bir şekilde kendi belirli amaçları doğrultusunda gerçekleştirirler (Wæver, 1995: 52). Dolayısıyla, bir sorunun güvenlik alanına dahil olması noktasında, güvenlikleştirilmiş sorunlar, normal siyaset alanına tekrar dahil edilmeden ya da güvenlik alanının dışına alınmadan önce uzun bir süre güvenlik gündeminde kalabilir. Sorunlar kendiliğinden güvenliğe tehdit teşkil etmezler, aktörler onları güvenlikleştirmeyi seçerler. Bu anlamda güvenlik siyasetinin belirlenmesi de siyasal bir olgudur (Bilgin, 2010: 83).

Teorinin önemli noktalarından biri de referans nesnesine varoluşsal bir tehdit olarak sunma biçimi olan söylemin tek başına güvenlikleştirme yaratmayacağı, bunun yalnızca bir güvenlikleştirme girişimi olduğudur. Güvenlikleştirme girişimi hedef kitle olan kamuoyunun bir referans nesnesi ile ilgili varoluşsal bir tehdidin varlığını kabul edip, alınacak olağanüstü tedbirlerin meşruiyetini kabul etmesiyle başarıya ulaşır. Bu noktada, varoluşsal tehditler üzerinde kamuoyunda anlayış birliğinin sağlanması ve bu tehditleri önlemeye

yönelik acil önlemleri alabilecek bir platform oluşturulması için yeterli kamuoyu desteğinin kazanılmasının esas olduğu vurgulanmıştır (Buzan vd., 1998: 25). Başarılı bir konuşma eylemi, kamuoyuna sunulan konuşmayı yetkilendiren bir aktör ve bunu alıcı olarak tanıyan bir grubun birleşimidir (Buzan vd., 1998: 32). Varoluşsal bir tehdidin kabul edilmesi, onunla başa çıkmak için olağanüstü tedbirlerin kullanılmasını haklı çıkarır.

Güvenlikleştirme girişiminde bulunan aktör başarıya ulaşmak için hem toplumsal hem de kurumsal desteğe ihtiyaç duyar. Thierry Balzacq (2005: 184), bunu ahlaki ve resmi destek olarak tanımlamaktadır. Güvenlikleştirici aktör alınacak olağanüstü tedbirleri meşrulaştırmak için hedef kitlesi olan kamuoyunun ahlaki desteğini kazanmak durumundadır. Ancak birçok durumda kamuoyu olağanüstü tedbir araçlarının kullanımına yetkisi olmadığı için bu destek başarılı bir güvenlikleştirme için gerekli ancak yeterli değildir. Bu durumda güvenlikleştirici aktör harekete geçebilmek için kurumların resmi desteğini de almak durumundadır. Referans nesnesine yönelik varoluşsal tehdidi engellemek için savaş ilanını tercih eden bir güvenlikleştirme girişiminde, siyasi elitler kamuoyunun ahlaki desteğinin yanında yasama organının resmi desteğine de ihtiyaç duyarlar (Baysal ve Lüleci, 2015: 86).

Okul'un diğer önemli parçası olan “*desecuritisation*” kavramının Türkçe yazında anlamsal olarak aynı ancak kavramsal olarak farklı şekillerde kullanıldığını görmekteyiz. Buradaki kavramsal kargaşaya Sinem Akgül-Açıkmeşe, güvenlik ve güvensizlik kavramlarının anlam ayrımını vurgulayarak açıklık getirmektedir. Güvensizliğin bu anlamda en kötü durum; güvenliğin ise kötünün iyisi olarak tanımlayarak, ideal olanın ise güvenlik-dışılık (*asecurity*) olduğunu belirtmektedir. Güvenlikleştirme sürecinde ortaya çıkan tehditler karşısında asıl amacın güvenlik sağlamak olmadığını, uzun vadede en uygun ve yararlı çözümün güvenlik dışılaştırma yöntemini izlemek olduğunu ifade etmektedir (Akgül-Açıkmeşe, 2008: 208). Benzer şekilde Nebi Miş de “*desecuritisation*” kavramını, güvenliğin konusu olmama (*asecurity*) durumu olarak “güvenlik dışılaştırma” ya da “herhangi bir tehdit durumunun olmaması” olarak tanımlamaktadır (Miş, 2011: 351). Pınar Bilgin ise kavramı, “sorunların ve ilişkilerin güvenlik dışına çıkarılması” şeklinde açıklamaktadır (Bilgin, 2010: 42). Bu çalışmada, “güvenlikleştirilmiş alandan çıkarma” olarak kullanılacak olan “*desecuritisation*” kavramını Buzan şu şekilde tanımlamaktadır:

...siyasi bir topluluğun değerli bir referans nesnesi için varoluşsal bir tehdit olarak bir şeye indirgediği veya durduğu veya tehditle başa çıkmak için acil ve istisnai önlemlerin alınmasını azaltan veya durduran bir süreçtir. Süreç, durumun tanımını ele alan doğrudan söylemsel olabilir; daha sıklıkla dolaylıdır ve yönelim

değişikliğinin diğer sorunlara kayması, daha önce güvenlikleştirilen konuya kıyasla dikkati azaltır (Buzan ve Wæver, 2003: 489).

Kopenhag Okulu'nun Uluslararası ilişkiler literatüründe yankı bulması Soğuk Savaş'ın son dönemlerine rastlamaktadır. Soğuk Savaş sonrası yaşanan büyük değişimlerle birlikte dünyadaki hızlı gelişmeler sonrası “güvenlikleştirme” (*securitisation*) ve “güvenlikleştirilmiş alandan çıkarma” (*desecuritisation*) kavramlarına daha çok odaklanır hale gelmiştir. Güvenliğin dar askeri güvenlik ile birlikte siyasi, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutta etkileri olduğu vurgulanmaktadır. Soğuk Savaş sonrası şekillenen yeni dünya düzeni ile birlikte oluşan yeni tehditler yalnızca devletin güvenliğini değil, bireyin veya toplumun güvenliğini de tehdit etmektedir. Dolayısıyla birçok konu referans nesnesi konumuna getirilebilir.

Güvenlikleştirme Teorisi'nin son yirmi yıldaki evriminde konu ve kapsam genişlemesi de gözlemlenmektedir. Zira göç, kimlik, iklim değişikliği, küresel sağlık, enerji, din, siber güvenlik gibi birçok konu teorinin ampirik uygulamaları olarak literatürde yerini bulmuştur (Balzacq vd., 2016: 507). Bu evrim sürecinde Kopenhag Okulu'na ek olarak Aberystwyth Okulu ve Paris Okulu da eleştirel güvenlik çalışmalarına katkı yapmışlardır. Bu üç okul güvenlik konusunun felsefi ya da sosyolojik yönüne yaptıkları vurgu derecesinde birbirlerinden ayrılırlar da aralarında net bir ayrışmadan söz etmek zordur (Sjöstedt, 2020: 34). Eleştirel ya da inşacı güvenlik çalışmaları kapsamında yapılan bir analiz söz konusu okullardan bir ya da daha fazlasını içerebileceği gibi bu üç kategoriden hiçbirinin kapsamına girmeyebilir (Balzacq vd., 2016: 498).

Güvenlikleştirme Teorisi konu ve kapsam olarak genişleyip farklı okulların ontolojik ve epistemolojik yaklaşımlarıyla olgunlaşırken, metodolojik olarak da çeşitlenmesi yönünde öneriler ve girişimler olmuştur (Lake, 2013; Balzacq, 2014). Her ne kadar eleştirel güvenlik çalışmaları epistemolojik duruşlarından dolayı nitel yöntemleri tercih etseler de (Balzacq, 2011), güvenlikleştirme literatüründe nicel çalışmaların örnekleri de bulunmaktadır (Vultee, 2010; Baele ve Sterck, 2015). Sosyal Bilimler'deki deneysel yöntemlerin kullanımının artması ile birlikte bu yöntemin güvenlikleştirme çalışmalarında da kullanılabilmesi ve özellikle güvenlikleştirme girişiminin başarısını test etme konusunda faydalı bir metod olabileceği ileri sürülmüştür (Baele ve Thomson, 2017: 3). Roxanna Sjöstedt (2017), Güvenlikleştirme Teorisi'nin dış politika analizlerinde kullanışlı bir çerçeve sunabileceğini iddia etmiştir. Her ne kadar geleneksel güvenlik çalışmaları ve dış politika analizleri aktör merkezli, objektif güvenlik tehditlerine odaklansa da güvenliğin öznelerarası bir süreçle inşası yaklaşımı da bu konuların analizi ve anlamlandırılmasında bir katma değer yaratmaktadır. Bu çalışma da Sjöstedt'in

ileri sürdüğü gibi Güvenikleştirme Teorisi'nin sunduğu çerçevede dahilinde bir dış politika analizi yapmayı amaçlamaktadır.

Güncel literatürde Doğu Akdeniz'deki enerji kaynağı keşiflerinin bölgeye yönelik Türk dış politikası üzerindeki etkilerini tartışan çalışmalara rastlanmaktadır. Hasan Selim Özertem uzun yıllar Kıbrıs adasının iç dinamikleriyle şekillenen Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki dış politika yaklaşımının enerji keşifleri ile birlikte adanın etrafındaki denizlere yönelik egemenlik hakları üzerinden yürütülen bir dış politika yaklaşımına evirildiğini belirtmiştir. Türkiye'nin bölgede önetkin (*proactive*) ve yapıcı bir dış politika izlememesi durumunda bölgede kendisine karşı kurulabilecek bir müttefiklik ağını provoke edebileceğini ileri sürmüştür (Özertem, 2016: 362). Benzer şekilde liberal ve realist yaklaşımlardan konuyu çalışan Tolga Demiryol (2018), her ne kadar uluslararası ilişkilerde ekonomik çıkarlar ülkeler arası iş birliğine daha açık konular olarak kabul edilse de Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de güvenliği ekonomik refaha göre önceliklendirmesinin siyasi gerginlikler yaratarak iş birliklerinden doğacak ekonomik faydalara zarar verebileceği sonucuna varmıştır. Popülist söylemin dış politika üzerine etkisini Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki enerji keşiflerine yaklaşımı örneği üzerinden değerlendiren Hakkı Taş, popülizmin dış politikada kişiselleştirme, millileştirme ve sivilleştirme etkisi olduğunu ortaya koyarak, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'e yönelik dış politikasının Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) döneminde süregelen popülizmin bir yansıması olarak değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır (Taş, 2020: 19).

Türkiye'nin Doğu Akdeniz politikasını Kopenhag Okulu'nun bir teorisi olan bölgesel güvenlik kompleksi kapsamında anlamlandıran çalışmalar da mevcuttur. Cem İsmail Savaş ve Merve Akbayır (2021: 241), teorinin ortaya attığı "yalıtıcı" (*insulator*) kavramı üzerinden yaptıkları analizde, Doğu Akdeniz'in yalıtıcı bölge olduğu ve Türkiye'nin bu bölgenin bir parçası olan yalıtıcı bir ülke olduğunu iddia etmişlerdir. Çalışmanın argümanı Doğu Akdeniz'in Avrupa ve Ortadoğu güvenlik kompleksleri arasında sıkışmış sınırlı ve kapalı bir bölge olmasının çatışma ve güvenlik risklerini arttırdığı ve Türkiye'nin yalıtıcı bir devlet olarak bölge ile aktif-negatif bir etkileşim içinde olduğu sonucuna varmışlardır. Bölgesel güvenlik kompleksi ile Türkiye'nin Doğu Akdeniz politikasını analiz eden bir başka çalışma da aynı şekilde Doğu Akdeniz'in Avrupa ve Ortadoğu bölgesel komplekslerinin kesiştiği kendine has bir bölge olduğunu ileri sürmüştür. Bölgedeki enerji keşifleri ve bu enerjinin taşınmasındaki potansiyel ihracat rotalarının konuyu bir güvenlik meselesi haline getirilişindeki dinamikleri analiz eden çalışmada, Avrupa Birliği'nin bölgedeki enerji projelerinin

güvenlikleştirilmiş alandan çıkarılmasında (*desecuritization*) önemli rol üstlenebileceği sonucuna varmıştır (İşeri, 2019).

Constantinos Adamides (2020), Doğu Akdeniz'deki enerji kaynağı keşiflerinin güvenlikleştirilmesinin Okul'un ileri sürdüğü güvenlik sektörlerinden hiçbirine uymadığını ileri sürmüştür. Bölgedeki enerji kaynakları ile ilgili gelişmelerin varolan siyasi ve askeri güvenlikleştirme süreçlerine ek olarak yeni bir güvenlikleştirme söylemi sürecinin başlamasına neden olduğu sonucuna varmıştır. Pınar İpek ve Tiber Gür (2021), Doğu Akdeniz'de Türkiye ve bölge ülkeleri arasındaki enerji konusundaki iş birliği eksikliğinin klasik güç temelli açıklamalardan ziyade, düşünsel mekanizmaların (*ideational mechanisms*) Türkiye'nin bölgedeki izolasyonunu ve değişen dış politika tercihlerini açıkladığını ileri sürmüşlerdir. Literatürdeki bu çalışmalar her ne kadar Türkiye'nin son yıllardaki Doğu Akdeniz politikasını Kopenhag Okulu'nun çeşitli teorik yaklaşımları ile açıklasa da bu makale konunun güvenlikleştirilmesi sürecindeki adımları ortaya koyan ilk çalışma olarak ilgili literatüre katkı yapmayı amaçlamaktadır.

2. ANALİZ ÇERÇEVESİ OLARAK GÜVENLİKLEŞTİRME

Güvenlikleştirme Teorisi, değişen güvenlik kavramını anlamlandırabilmek için söz edimi yaklaşımından yararlanmakta ve güvenlikleştirme kurgusunun sistematik bir şekilde analiz edilebilmesini sağlayan bir teorik çerçeve sunmaktadır. Bu kapsamda teoride güvenlikleştirme süreci gerçekleştirilirken, güvenlikleştirici aktör tarafından değerli bir referans nesnesinin varoluşsal bir tehdit altında olduğu ileri sürülmekte ve hedef kitlenin de desteği alınarak, olağanüstü tedbirler alınması süreci meşrulaştırılmaktadır. Güvenlikleştirme bir konu hakkında "güvenlik" kelimesinin kullanımıyla başlayan, bir referans nesnesine yönelik kamuoyunca güvenlik tehdidinin var olduğunun kabul edilmesi ile devam eden ve bu varoluşsal tehdide karşı olağanüstü tedbirler alınmasını meşrulaştıran öznelerarası bir sosyal inşa sürecidir. Güvenlikleştirme Teorisi'ni kullanarak bir analiz yapmak, güvenlik sorunu olup olmadığını araştırmaktan öte herhangi bir konunun bir güvenlik sorunu olarak inşa edilişi sürecini araştırmaktır (Baysal ve Lüleci, 2015: 76). Güvenlik dışsal bir unsur olarak değil de inşa edilen söylemsel bir süreç olarak kabul edildiğinden araştırmada kullanılan metodolojinin de buna uygun bir şekilde yapılandırılması gerekmektedir (Özlem, 2020: 561). Burada öznelerarası süreçte önemli olan öznelerin kimler olduğunun belirlenmesi ve sürecin nasıl işlediğinin net bir şekilde ortaya konulmasıdır.

Teori güvenlikleştirilebilecek referans nesnelerini mikro, makro ve orta düzey olarak üç grupta sınıflandırır. Burada mikro düzeyden kasıt bireylerdir ve

olağanüstü tedbirlerin alınması için yeterli meşruiyetin sağlanması bu düzeyde çok zor olduğundan referans nesnelere olarak tercih edilmezler. Makro düzeydeki tüm insanlığı ilgilendiren evrensel konular da güvenlikleştirici aktörlerin nitelik ve nicelik olarak farklılıklarından dolayı daha zor bir meşruiyet sürecini gerektirir. Ancak orta düzeydeki devletin bekası, milletin varlığını sürdürmesi gibi konular hem olağanüstü tedbirleri meşrulaştıracak kadar önemli hem de güvenlikleştirici aktörlerin homojen yapıda olabileceği konulardır. Dolayısıyla, orta düzeydeki konularda güvenlikleştirme girişimleri ve başarılı güvenlikleştirme süreçleri daha yaygındır (Buzan, 2015: 258).

Bu çalışmanın amacı da teorinin sunduğu çerçeveye sadık kalınarak Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki orta düzeyde bir referans nesnesine yönelik güvenlikleştirme sürecinin nasıl işlediğini ortaya koymaktır. Devletin bekası ya da egemenlik hakları ile ilgili bir konunun referans nesnesi olarak alındığı bu güvenlikleştirme analizinde güvenlikleştirici aktörlerin belirlenmesi, söylemsel süreç ve alınan olağanüstü tedbirlerin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu düzeydeki bir güvenlikleştirmenin analizinde güvenlikleştirici aktör söylemsel süreci yürüten kişiler ve gruplardır. Dolayısıyla siyasi elitlerin, başka bir ifadeyle liderlerin, bürokratların, hükümet sözcülerinin söylemleri güvenlikleştirme sürecinin inşa edildiği sütunlardan en önemlileridir. Her ne kadar bu süreçte güvenlikleştirmenin kim olduğunu belirlemek zor olsa da verileri söz konusu bireylerin söylemlerinden elde etmek aynı zamanda temsil ettikleri grubun ya da kurumun da söylemlerine ulaşmak anlamına gelmektedir.

Sosyal inşa sürecinde söylemlere ek olarak, Güvenlikleştirme Teorisi'nin temelinde çok da fazla üzerine durmadığı için eleştirilen ancak söz ediminin yanı sıra kullanılan görüntü ve görseller de güvenlikleştirme sürecinde önemli rol oynamaktadır. Baysal (2020: 7), Frank Möller'in sözün iletişimin sadece bir yolu olduğu ve Michael C. Williams'ın görsel retorik de artık güvenlik politikalarının inşa sürecinin bir parçası olduğu vurgusuna dikkat çekmiştir. Güvenlikleştirme literatürünün geldiği bu noktada söylemleri destekleyen görsellerin de analizlerin bir parçası olması gerektiği söylenebilir. Bu çalışmada Doğu Akdeniz'in güvenlikleştirme sürecinin sosyal inşasında söylemler ve görsellerin rolü üzerinde durulacaktır. Güvenlikleştirme sürecinin ikinci aşaması olarak nitelendirebileceğimiz olağanüstü tedbirler olarak Türkiye'nin Doğu Akdeniz konusunda imzaladığı uluslararası mutabakatlar ve ilan ettiği NAVTEX'ler incelenecektir.

3. REFERANS NESNESİNİN BELİRLENMESİ

“Akdeniz’in doğusunu” betimlemek amacıyla kullanılan “Levant” etimolojik olarak “doğu” anlamına geldiği bilinmektedir. Batıda Akdeniz, doğuda ise Mezopotamya ile sınırlandırılan Levant bölgesi, günümüz ülkelerinden Türkiye, Suriye, Lübnan, İsrail, Ürdün, Filistin ve Mısır’ı kapsamakta olduğu ancak başka çalışmalarda daha geniş anlamda, Ege Denizi’ni de kapsam içine dahil ettiği görülmektedir (Ediger, Devlen ve Bingöl-Mcdonald, 2012: 74). Ege Denizi’ni, dolayısıyla Yunanistan’ı da içine alan Levant bölgesi sahip olduğu jeostratejik konumu sayesinde tarih boyunca dünya ticaretinin merkezi olarak anılmış ve Akdeniz coğrafyasının en kritik noktalarından biri olmuştur. Doğu Akdeniz, Atlas Okyanusu ile Süveyş Kanalı’nı birbirine bağlamasının avantajıyla dünyada önemli bir taşımacılık ve ticaret yolu geçiş bölgesi olması bakımından önemli bir stratejik bir konumdadır. Bunun yanı sıra, son dönemde bölgedeki hidrokarbon yataklarının keşfi ile önemi daha da artmıştır (Ece, 2017: 82).

Doğu Akdeniz’de ilk doğalgaz sahasının keşfi, 1999’da İsrail kara sularında gerçekleşmiştir. Bölgedeki arama çalışmalarını sürdüren İsrail, 2009 yılında yaklaşık 280 milyar m³ rezerve sahip Tamar sahasını, 2010 yılında yaklaşık 600 milyar m³ rezerve sahip Leviathan sahasını keşfetmiştir. Bunu müteakiben 2011 yılında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), Kıbrıs adasının güneyinde 129 milyar m³ rezervli Afrodit, 2018 yılında Calypso sahasında yaklaşık 220 milyar m³’lük doğalgaz sahası bulmuştur. 2015 yılında Mısır, deniz açıklarında bulunan Zohr sahasında 850 milyar m³ rezerv keşfetmiş ve Noor sahasında bu miktarın da üzerinde rezerve ulaşıldığı iddia edilmiştir (Stratejik Düşünce Enstitüsü, 2019: 4). Bu kapsamda, GKRY’nin 2003 yılından itibaren Doğu Akdeniz’deki ülkelerle deniz yetki alanlarını ilgilendiren ikili anlaşmalar yapması Türkiye tarafından endişe verici olarak tanımlanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2010). Ayrıca, hidrokarbon kaynaklarıyla ilgili olarak bölge ülkeleri arasında diyalog geliştirmek amacıyla kurulan Doğu Akdeniz Gaz Forumu’na Türkiye’nin dahil edilmemesi tepkiyle karşılanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2020).

Doğu Akdeniz’de yaşanan bu gelişmelerin Türkiye’nin bölgedeki egemenlik haklarına, garantör haklarına ve Türkiye’nin bölgedeki gücüne varoluşsal bir tehdit oluşturduğu düşüncesi Türkiye’nin konuyla ilgili olağanüstü tedbirler alınmasını meşrulaştıracak güvenikleştirme girişimini başlatması için bir zemin oluşturmuştur. Kopenhag Okulu’nun tanımladığı gibi eylemin kendi içindeki ifadesi güvenliğin hareket noktasıdır. Güvenikleştiren aktör olarak bir devlet temsilcisi, bir durumu güvenikleştirirken söz konusu vakayı belirli bir alana taşımakta ve acil alınması gereken tedbirlere yönelik gerekli araçları kullanmak

için durumu meşrulaştırarak özel bir hak iddia edebilmektedir (Wæver, 1989: 6-7). Böylece, güvenlik, siyasallaşarak eylem önceliği kazanmaktadır (Buzan, 2015: 288).

4. SÖYLEMLER YOLUYLA VAROLUŞSAL TEHDİDİN İNŞASI

Kopenhag Okulu, güvenlikleştirme sürecinde objektif bir güvenlik tehdidi yerine, güvenlik tehditlerinin nesnelere arası bir süreçle inşa edildiğini öne sürmektedir. Bu inşa sürecinde söz edimi, başka bir deyişle güvenlikleştirici aktörlerin söylemleri, güvenlikleştirme sürecinin temel aracı konumundadır. Dolayısıyla, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'i güvenlikleştirmesindeki söz edimi sürecini anlamak önem arz etmektedir. Her ne kadar güvenlikleştiren aktörler kurumları temsil etse de güvenlikleştirme sürecini analiz edebilmek, söz ediminde bulunan kişilerin söylemlerinden yola çıkmayı gerektirmektedir. Çalışmanın bu bölümünde Doğu Akdeniz'de güvenlikleştirici aktör olan Türkiye'nin siyasi elitlerinin ve hükümet temsilcilerinin söylemlerinden yola çıkarak, konunun nasıl Türkiye'nin haklarını tehdit eden bir güvenlik meselesi olarak inşa edildiği ve alınacak olağanüstü tedbirleri meşrulaştıracak bir platformun inşasında söylemlerin kullanımı analiz edilecektir.

Bu süreçte, Türkiye 2 Mart 2004 ve 12 Mart 2013 tarihli BM'ye vermiş olduğu notalarla dış sınırlarını bildiren kıta sahanlığında doğal kaynak arama amacıyla yapılacak her türlü faaliyetin, ancak Türkiye'nin iznine tabi olarak yürütüleceğini ortaya koymuştur (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2018). Takip eden gelişmelerde, Doğu Akdeniz'de enerji iş birliklerine Türkiye'nin dahil edilmemesi, Türkiye'nin enerjide çeşitlendirme ve enerji merkezi olmaya yönelik politikalarına risk oluşturmaktadır. Buradan hareketle, Türkiye'ye yönelik gerçekleştirilen girişimlerin Türkiye'nin bölgedeki egemenlik haklarına varoluşsal bir tehdidin oluşması, güvenlikleştirme sürecinin de çıkış noktası olmuştur. Bu noktada, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan 2015 Dünya Enerji Düzenleme Forumu'nda konunun güvenlikleştirilmesine yönelik söylemlerde bulunmuştur:

Doğu Akdeniz'in enerji haritasında önemli bir rol oynayacak Kıbrıs ve çevresindeki enerji kaynakları da bizim enerji diplomamızda önemli yer tutuyor. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ve adanın enerji kaynaklarıyla ilgili politikalarımızdan taviz vermemiz söz konusu değildir... Oradan çıkarılacak kaynağın kullanılmasında ve uluslararası piyasalara ulaştırılmasında kilit ülke Türkiye'dir (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 2015).

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 2018 yılında yaptığı bir konuşmasında ise aşağıdaki ifadeleriyle Doğu Akdeniz'deki Türkiye'nin egemenlik ve garantör haklarının yok sayılmasının bölge için topyekûn bir tehlike durumu arz ettiğini belirtmesi de konunun bir varoluşsal tehdit olarak söylemsel süreçle inşasının bir başka örneğidir:

Ülkemiz için bir başka önemli sorun alanı da, Doğu Akdeniz'de, Türkiye'nin ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin haklarını, çıkarlarını, beklentilerini dikkate almayan yaklaşımlardır. Kıbrıs'ta ve Ege'de, Türkiye'ye rağmen hiçbir adım atılmayacağını buradan bir kez daha tekrarlamak istiyorum. Bu bölgede bizi yok saymaya kalkışanlar, kendi varlıklarını da topyekûn tehlikeye attıklarını çok iyi bilmelidirler (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 2018).

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 2018 yılında yaptığı bir konuşmasında Doğu Akdeniz'deki doğal kaynakların “gasp edilmesine” yönelik girişimlerin gerekirse askeri bir karşılık bulacağını dile getirerek konunun güvenlikleştirilmesi yönündeki en net söylemlerden birini ortaya koymuştur:

Doğu Akdeniz ve Ege'de yaşanan hadiseler ülkemizin Deniz Kuvvetlerinin en az diğer unsurları kadar güçlü olması gerektiğini bir kez daha göstermiştir. Türkiye'yi adeta denize ayak basamayacak hale getirmeyi amaçlayan çabalara asla izin vermeyeceğiz. Aynı şekilde Doğu Akdeniz'deki doğal kaynakların ülkemiz ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti dışlanarak adeta gasp edilmesine yönelik girişimleri kesinlikle kabul etmeyeceğiz (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 2018).

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Avrupa Birliği'nin de, Türkiye'nin Doğu Akdeniz politikalarına yönelik aleni saldırılar yaptığını ifade ederek güvenlik tehditlerinin kapsamını da genişletmiştir:

Doğu Akdeniz'deki meşru haklarımızı kullanmamızı engellemeye yönelik akıl ve hukuk dışı girişimlerde Avrupa'nın bize bakışı konusundaki tereddütlerimizi artırıyor. Burada biz uluslararası hukuk neyi gerektiriyorsa bu deniz hukukuna göre atmamız gereken adımları attık ve atıyoruz. Kıbrıs'ta bizim soydaşlarımız var. Ve Kıbrıs'ta biz sıradan bir ülke değiliz, Kıbrıs'ta biz garantör ülkeyiz. Türkiye, Yunanistan garantör ülke, İngiltere garantör ülke. Avrupa Birliği âdeta bir gözlemci, ama hiçbir zaman da üzerine düşeni yapmamıştır (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 2019).

Bu dönemde bölge ülkelerinin enerji alanında Türkiye'yi dahil etmedikleri iş birlikleri konunun güvenlikleştirilmesinde teorinin öne sürdüğü kolaylaştırıcı faktörler olarak değerlendirilebilir. Bu iş birliklerinin ilki, 14 Ocak 2018 tarihinde

Kahire’de Mısır, Yunanistan, İsrail, İtalya, Ürdün, Filistin, GKRY’nin enerji bakanlarıyla birlikte, Dünya Bankası ve Avrupa Birliği Komisyonu’nun bulunduğu Doğu Akdeniz Gaz Forumu’dur (SD Rapor, 2019: 13). Türkiye’nin ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)’nin dahil edilmediği bir diğer iş birliği ise, AB’nin Güney Koridoru kavramı içerisinde değerlendirilen EastMed Boru Hattı konusundaki 24 Kasım 2018 tarihli İsrail, GKRY, Yunanistan ve İtalya’nın dahil olduğu anlaşmadır (Yaycı, 2019: 55).

Bu iş birlikleriyle Türkiye’nin egemenlik hakları olan referans nesnesine yönelik varoluşsal tehdit ve olağanüstü tedbirlerin alınmasının gerekliliği Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından açıkça ortaya konulmuştur:

...burada biz her şeyi uluslararası hukuka dayalı olarak yapıyoruz ve bundan sonra da uluslararası hukuka göre buradaki attığımız adımları atmaya devam edeceğiz. Doğu Akdeniz’i uluslararası hukuku ve Türkiye’nin haklarını hiçe sayarak paylaşma gidenler attığımız adımdan tabi ki rahatsızlık duyuyorlar. Dayatılmaya çalışılan planlar var burada. Haklı bir adımla biz bunun ne yaptık, boşa çıkarttık. Ve daha da ileri gideceğim, burada Sevr’in aslında ters düz edilmesi var, böyle bir adım atılmış durumda (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 2019).

Benzer şekilde, Haziran 2019’da Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hami Aksoy’un yaptığı bir açıklamada da Kıbrıs Türklerinin haklarını ihlal edilmesine müsaade edilmeyeceğinin altı çizilmektedir. Aynı zamanda Türkiye’nin Rum tarafı tek taraflı hidrokarbon faaliyetlerini sona erdirmeyeceği veya Ada’nın eşit ortağı Kıbrıs Türklerini hidrokarbon kaynakları konusunda karar alma mekanizmalarına dahil etmediği sürece, Kıbrıs Türklerinin kıta sahanlığı haklarını korumaya devam edeceğini ifade etmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2019).

Bu gelişmelere yönelik, dönemin Avrupa Konseyi Başkanı Donald Tusk’ın yaptığı “Avrupa Birliği Kıbrıs’ın arkasındadır. Türkiye’yi AB üyesi ülkelerin egemenliğine saygılı olmaya çağırıyoruz. Avrupa Konseyi gelişmeleri yakından izlemeye devam edecektir.” açıklaması güvenlikleştirme girişiminin başarılı olmasında üçüncü tarafların söylemsel inşa sürecine katkıda bulunması dolayısıyla kolaylaştırıcı faktörler içinde değerlendirilebilir (BBC, 2019, 10 Temmuz). Benzer şekilde AB Genişleme Politikasına ilişkin 2019 Bilgilendirmesi Türkiye Raporu’nda yer alan açıklama şu ifadeler yer almıştır:

Türkiye’nin hidrokarbonlar konusundaki mevzuatı AB müktesebatıyla ileri düzeyde uyumludur; ancak hidrokarbonların geçişi konusu da dâhil olmak üzere, Açık

Denizde Petrol ve Doğal Gaz Faaliyetlerinin Güvenliğine ilişkin 2013/30/AB sayılı Direktif ile daha fazla uyum sağlanması gerekmektedir. 2018'in sonunda Türkiye, Doğu Akdeniz'de petrol ve doğalgaz arama çalışmalarına başlamıştır. Türkiye, GKRY Münhasır Ekonomik Bölgesi'nde sismik arama faaliyetleri yürütmüştür ve bu bölgede hidrokarbon arama faaliyetleri yürüteceği yönünde tehditte bulunmuştur (Avrupa Komisyonu, 2019: 90).

Cumhurbaşkanı Erdoğan yaptığı bir konuşmasında, ABD ve Avrupa Birliği'nin, Doğu Akdeniz'deki stratejileri hakkında Türkiye'nin sondaj arama gemilerini durdurması çağrısını değerlendirmiştir. Haziran 2019'da Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de kendi bölgesinde aramalarına devam ettiğine vurgu yaparak, bu çalışmaların gerekirse askeri güçle destekleneceğini belirtip, söylemsel güvenlikleştirme sürecini devam ettirmiştir:

Birileri kaşını gözünü oynatırsa biz de bütün firkateynlerimizle beraber, gerektiğinde uçaklarımızla beraber hemen o gemilerimizin yanında yerimizi alıyoruz ve çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Talimat vermiş bir tanesi, talimat vermişler tutuklatacaklarmış o gemilerdeki personeli, avucunuzu yalarsınız neyi tutuklatıyorsunuz, neyi tutuklatıyorsunuz? Bizim silahlı kuvvetlerimiz bütün buradaki imkânlarımızla biz de Doğu Akdeniz'de şu anda zaten yerimizi almış vaziyetteyiz, oralardayız. O personeli korumak bizim görevimizdir ve sonuna kadar baştan sona kadar bunu devam ettiriyoruz, ettireceğiz (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 2019).

Ağustos 2019'da Cumhurbaşkanı Erdoğan ve o dönem KKTC Başbakanı olan Ersin Tatar ile düzenlediği ortak basın toplantısında, Doğu Akdeniz'de hidrokarbon arama faaliyetleri sebebiyle Türkiye'ye ve KKTC'ye yönelik sözde tedbirler açıklayan Avrupa Birliği'nin tavrıyla kendisine zarar verdiğini belirterek, Avrupa Birliği ve uluslararası toplumun attığı her adımla Kıbrıs Rumlarını çözümsüzlük yanında cesaretlendirdiğini vurgulamaktadır:

Kıbrıs Rum Kesimi ancak samimi ve gerçekçi bir uzlaşma zeminine gelirse Ada'da herkesin beklediği çözüm yolu açılır. İşte o gün gelene kadar Türkiye olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'yle birlikte her alanda kendi yol haritamıza uygun adımlar atmaya devam edeceğiz. Doğu Akdeniz'de ne Türkiye'yi ne de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni yok sayan hiçbir proje hayata geçirilemez (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 2019).

Benzer bir söylemde, Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi devre dışı bırakacak oldubitti girişimleri kabul etmeyeceğini belirten Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından açıkça ortaya konulmuştur:

Ben yaptım oldu mantığıyla kimse bir yere varamaz. Aba altından sopa göstererek, hiçbir ülke bir başkasına haklarından sarf-ı nazar ettiremez. Bilhassa Türkiye, böyle bir zillete asla boyun eğmez. Ülkemiz, ne kendi hukukunun ne de Kıbrıs Türk'ünün çıkarlarının çiğnenmesine izin verir. Doğu Akdeniz'de en uzun deniz sınırlarına sahip bir ülkeyi dışlamak, ona rağmen projeler gerçekleştirmeye çalışmak zaten mümkün değildir (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, 2019).

Bölge ülkelerinin Doğu Akdeniz'de hidrokarbon rezervlerini keşfi ile başlayan süreç, daha sonraki bölgesel enerji iş birliklerinin yolunu açmıştır. Bölgede oluşturulan gerek bölgesel gerekse küresel enerji iş birliklerine Türkiye'nin ve garantör ülke olduğu KKTC'nin dahil edilmemesi durumu, Türkiye tarafından bu bölgenin güvenlikleştirilmesine neden olmuştur. Güvenlikleştirme Teorisi'nin analiz çerçevesinde konunun basamakları incelendiğinde, bu bölgede alınacak önlemlere ilişkin tedbirlerde doğrudan askeri gücü kullanmayı desteklemediği görülmekte ve bu süreci söylem yolu ile inşa ederek, teorinin adımlarının birçoğunu içinde barındırdığı değerlendirilmektedir. Teorinin öngördüğü gibi güvenlikleştirici aktör olan Türkiye, siyasi elitlerinin söylemleri ile bir konuyu güvenlik alanına taşımaktadır. Teoriyle ilgili literatürün geldiği noktada söylemler kadar görsellerin de güvenlikleştirme girişiminde kullanıldığı ve güvenlikleştirmenin meşrulaştırılması için büyük önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu kapsamda, çalışmanın bir sonraki bölümü Doğu Akdeniz'in güvenlikleştirilmesindeki görselleri analiz edecektir.

5. GÖRSELLERLE GÜVENLİKLEŞTİRME

Güvenlikleştirme Teorisi'ne göre başarılı bir güvenlikleştirme süreci, güvenlikleştirici aktörün girişiminin kabul görmesi ve alınacak olağanüstü tedbirler için yetki verilmesi ile gerçekleşmektedir. Bu makalenin teorik çerçevesine uygun olarak güvenlikleştirici aktörün başarıya ulaşmak için toplumsal ve kurumsal desteğe ihtiyacı vardır. Balzacq (2005: 184), bu durumu ahlaki ve resmi destek olarak tanımlamaktadır. Williams, güvenlik politikalarının inşa sürecinde söylemler kadar kullanılan görsel retorik de önemini vurgulamıştır. Türkiye'nin Doğu Akdeniz'i güvenlikleştirme sürecinde de siyasi elitleri söylemlerinin yanında ana akım medya, sosyal medya ve devlet kurumlarının web sitelerinde kullanılan görsellerin de rolü olmuştur. Bu bölümde bu görsellerin en belirgin örneklerinden olan Mavi Vatan doktrinini görselleştiren haritalar ve Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) haritalarının üzerinde durulacaktır.

Türk Denizcilik ve Global Stratejiler Merkezi Başkanı Cihat Yayıcı tarafından Mavi Vatan hareketinin yaygınlaştırılması için Mavi Vatan Denizcilik

ve Global Stratejiler Derneği (Mavi Vatan Derneği) kurulmuştur. Merkez, Yayıcı Doktrini başlığı altında “Mavi Vatan” tanımını genişlettiği görülmektedir. Yayıcı'nın ifadesiyle, “Türk Deniz Yetki Alanları” ya da “Mavi Vatan” olarak tanımlanan alan “...Türkiye'nin çevre denizleri ve iç denizi olan Marmara Denizi'ndeki deniz yetki alanları [kıta sahanlığı ve MEB] sınırları dahilindeki denizler” olarak ifade edilmektedir. Bu noktada, “Mavi Vatan” algısı haritalandırılarak soyut bir kavramdan somut ve görsel bir öğretiye evrilmiştir (Türk Denizcilik ve Global Stratejiler Merkezi, 2021). Kapsamı Doğu Akdeniz'le sınırlı olmasa da Türkiye'nin Doğu Akdeniz'i güvenlikleştirmesinde gerek söylemsel sürecin etrafında şekillenebileceği bir merkez kavram olması, gerekse söylemlere destek olan bir görsel sunmasıyla sürecin önemli bir parçasıdır. Kavram, canlı ve cansız kaynakları ile çevrelenen Karadeniz, Akdeniz ve Ege'deki deniz yetki alanlarını (karasuları, kıta sahanlığı ve MEB) kapsayan vatanın adı olarak tanımlanmıştır.

Şekil.1: Mavi Vatan Haritası (Savunma Sanayi, 2020)

Bu kapsamda, Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı Şekil 1'de yer alan görseli paylaşarak 27 Şubat-08 Mart 2019 tarihleri arasında Mavi Vatan-2019 Taktik Tatbikatı Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nca Karadeniz, Ege ve Doğu Akdeniz'de gerçekleşecek tatbikatın önemini dünya kamuoyuna duyurmuştur (Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, 2019, 8 Mart). Yapılan tatbikat sonrası, Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar küresel güçlerden ve bölge ülkelerden gelen olumsuz eleştirilere yönelik 21 Mart 2019 tarihinde yaptığı konuşmasında, 462 bin km karelik Mavi Vatan'da güvenlik ve huzuru sağlama sorumluluğunun olduğunu ifade etmiştir (Anadolu Ajansı, 2019, 22 Mart).

Şekil.2: Mavi Vatan Tatbikatı Afişi (Türkiye Cumhuriyeti, Millî Savunma Bakanlığı Twitter Hesabı¹)

Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı'nın, 27 Şubat 2019'da Twitter hesabı üzerinden kamuoyu ile paylaşarak Şekil 2'de görseli bulunan MAVİ VATAN - 2019 Taktik Tatbikatı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri ile Sahil Güvenlik Komutanlığı unsurlarının katılımıyla Karadeniz, Ege Denizi ve Akdeniz'de gerçekleştirdiğini ilan etmesi güvenlikleştirilme sürecinde görsellerin kullanımına bir başka örnek teşkil etmektedir.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'i güvenlikleştirmesinde kullanılan diğer görseller ise MEB haritalarıdır. Türk Diplomat, Büyükelçi, Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü ICAO nezdinde Türkiye Daimi Temsilcisi Çağatay Erciyes tarafından paylaşılan görsellerde Yunanistan ve GKRY'nin Türkiye için Doğu Akdeniz'de öngördüğü MEB haritasına istinaden Türkiye'nin resmi kıta sahanlığı ve MEB haritasını paylaşması Mavi Vatan doktrininin Doğu Akdeniz'deki bölümünü kapsayan ve konunun güvenlikleştirilmesi sürecinde söylemleri destekleyen önemli görseller olmuştur.

¹ Bkz. <https://twitter.com/tcsavunma/status/1100827859503980549>

Güvenlikleştirmenin söylemsel sürecinde sıkça bahsedilen bir konu GKRY'nin adanın tamamındaki egemenlik haklarını kapsayan "Kıbrıs Cumhuriyeti" adına 17 Şubat 2003 tarihinde Mısır, 17 Ocak 2007 tarihinde Lübnan ve 17 Aralık 2010 tarihinde İsrail ile MEB ilanında bulunarak anlaşmalar imzalaması Türkiye ve KKTC'nin egemenlik haklarına ve Türkiye'nin garantör haklarına varoluşsal bir tehdit oluşturduğudur (Yaycı, 2019: 39-40). Buna ek olarak GKRY'nin, MEB ilan ettiği bölgede, bölge dışındaki ülkelere hidrokarbon ihaleleri açarak bu sahalarda uluslararası aktörlerin dahil olmasını sağlaması (Kamacı, 2019: 7) ve Yunanistan'ın, Doğu Akdeniz'de bulunan Girit, Kaşot, Kerpe, Rodos ve Meis hattını esas alarak, bu adaların da Yunanistan'ın anakarasının parçası olduğunu iddia ederek bu adalardan itibaren MEB ilan edebileceğini ileri sürmesi de güvenlikleştirme söylemlerinin bir parçası olmuştur (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı 2020: 29).

Şekil.3: Yunanistan ve GKRY'nin Türkiye için Doğu Akdeniz'de Öngörülen MEB Sınırları²

Güvenlikleştirme Teorisi'nde bir konuyu güvenlik meselesi haline getiren siyasi aktör, söylem hareketinden yola çıkarak varoluşsal tehdide dikkat çekmektedir. Bu çalışma kapsamında da konuya dikkat çeken Türk diplomat Çağatay Erciyes, Yunanistan ve GKRY'nin Türkiye için Doğu Akdeniz'de öngörülen MEB sınırlarını Şekil 3'te yayımlanan harita ile kamuoyuna sunduklarını paylaşmıştır. Buna karşılık, Türk makamlarınca Türkiye'nin resmi kıta sahanlığını ve MEB sınırlarını gösteren görsel olan Şekil 4'teki haritayı kamuoyuna sunmuşlardır. Buna ek olarak Cihat Yaycı, Doğu Akdeniz'de deniz yetki alanlarının paylaşımı mücadelesinin temelini enerji kaynaklarına sahip olma, sorunların temelini ise Yunanistan- GKRY ikilisinin uluslararası hukuka

² Bkz. <https://twitter.com/CErciyes/status/1231524710946570240/photo/2>

aykırı olarak Türkiye'yi dışlayan ve diğer kıyıdaşların hakkını da aşındıran, denizleri sahiplenme girişimi olarak tanımlamıştır. Dahası, “Yunanistan- Mısır ve Yunanistan-GKRY arasında deniz yetki alanlarının paylaşımına dair anlaşmaların imzalanması” Türkiye'nin uluslararası hak ve menfaatlerine zarar verebilecek en kötü senaryo olarak ifade edilmiştir. Böyle bir durumda, Mavi Vatan kapsamında değerlendirilen bu bölgenin uluslararası hukuktan kaynaklanan yaklaşık 186 bin kilometrekarelik deniz yetki alanınının 41 bin kilometrekare ile sınırlandırılmış olacağı belirtilmiştir (Yaycı, 2020: 34).

Şekil.4: Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki Kıta Sahanlığı ve MEB Sınırlarını Gösteren Harita³

Nitekim, Doğu Akdeniz'de zengin hidrokarbon yataklarının keşfedilmesi ile birlikte, Türkiye Doğu Akdeniz'deki bölge ülkelerinin ve küresel güçlerin enerji denklemlerinin dışında tutulmak istenmiştir. Güvenleştirici aktör olarak Türkiye, değerli referans nesnesi olan MEB sınırları kapsamında Doğu Akdeniz sularındaki enerji haklarının yok sayıldığını varoluşsal bir tehdit olarak göstermekte ve söz edimi yoluyla durumun acil bir önlem alınması gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu kapsamda, Türkiye tarafından bu bölgedeki gelişmeler güvenlik konusu haline getirilerek söylemler ve görseller vasıtasıyla acil önlem alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Çağatay Erciyes'in yayınladığı Türkiye'nin resmi kıta sahanlığı ve MEB sınırları aynı zamanda varoluşsal tehdit altındaki referans nesnesinin de sınırlarını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, söylemsel süreçte tehdit altında olan Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki egemenlik haklarının boyutu ve çerçevesi bu

³ Bkz. <https://twitter.com/CErciyes/status/1231524710946570240/photo/2>

görselle gözler önüne serilerek güvenlikleştirme girişiminin başarıya ulaşması ve gerekli ahlaki ve resmi desteğin sağlanması amaçlanmıştır.

Kopenhag Okulu'nun Güvenlikleştirme Teorisi'nin en önemli varsayımı söylemsel süreç ve teorinin evriminde ortaya atılan görsellerin de ahlaki ve resmi desteği sağlamasıdır. Bu çalışmada, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'i güvenlikleştirme sürecini anlamlandıran bir teorik çerçeve sunulmakta ve analiz edilen söylemler ve görseller ile Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin bir güvenlikleştirme girişiminde bulunduğu gözler önüne serilmektedir. Teoride sürecin bir sonraki adımı olarak gösterilen girişimin toplumsal ve kurumsal destek alarak varoluşsal tehdide karşı olağanüstü tedbirlere başvurulması süreci imzalanan mutabakatlar ve ilan edilen NAVTEX⁴ler bağlamında incelenecektir.

6. OLAĞANÜSTÜ TEDBİR EYLEMLERİ

Kopenhag Okulu Güvenlikleştirme Teorisi'nin öngördüğü başarılı bir güvenlikleştirme sürecinin adımları değerli bir referans nesnesine karşı varoluşsal bir tehdidin söz edimi yoluyla acil tedbirlerin alınmasını bildiren inşası ve son olarak bunun kamuoyu onay sürecidir. Bu noktada, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'i güvenlikleştirme sürecinde siyasi aktörlerin söylemleri ve görselleriyle birlikte güvenlik inşasının oluşturulduğu çalışma analizinde ortaya konulmuştur. Makalenin bu bölümünde güvenlikleştirmenin bir sonraki adımı olan olağanüstü tedbirlerin alınması süreci Türkiye'nin Doğu Akdeniz'le ilgili imzaladığı uluslararası mutabakatlar, hidrokarbon rezervlerinin keşfi için kullanılan sismik ve sondaj gemilerinin satın alınarak milli envantere eklenmeleri ve NAVTEX ilanları kapsamında incelenecektir.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki haklarına yönelik güvenlikleştirme sürecindeki en önemli girişimlerden biri, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ile KKTC Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu arasında 21 Eylül 2011 tarihli anlaşmaya ilişkin, GKRY'nin Ada'nın güneyinde sondaj faaliyetlerine başlaması üzerine Türkiye ile KKTC arasında bir Kıta Sahaneliği Sınırlandırma Anlaşması olmuştur. Bu mutabakatın imzalanmasının ardından KKTC tarafından Ada'nın çevresindeki deniz alanlarında Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO)'na

⁴ Navtex (İngilizce "Navigational Telex" in kısaltması), denizcilere meteoroloji tahminleri, seyir bilgileri, aciliyet, emniyet ve denizde çalışma yapılan sahalar hakkında bilgi veren haberleşme cihaz sistemleridir. Gemilerin emniyetli seyirleri açısından önem taşıyan Navtex yayınları; tehlikeli cisim görülmesi, fener ve şamandıra arızaları, denizaltı kablo çalışmaları, askeri tatbikatlar, fırtına ihbarları, vb. gibi bilgilerin telsiz sistemleri aracılığı ile karadan gemilere doğru yayımlanan bilgileri içermektedir. Navtex yayınları Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü'nün resmi internet sitesinde anlık olarak güncellenmiş bir şekilde yayımlanmaktadır. Bkz. Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü, NAVTEX, https://www.kiyiemniyeti.gov.tr/telsiz_mudurlugu (Erişim Tarihi 30 Mart 2021).

petrol ve doğalgaz arama ve çıkarma ruhsatları verilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2011). Bir diğer önemli gelişme ise, 27 Kasım 2019 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükûmeti Arasında Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası"nın 5 Aralık 2019 kabul tarihi ve 7195 sayılı kanunla onaylanmasıdır (Resmî Gazete, 2019a).

Kopenhag Okulu perspektifinden güvenlikleştirme sürecinde değerli bir referans nesnesine yönelik varoluşsal bir tehdidin sunulma biçimi olan söylemin tek başına güvenlikleştirme yaratamayacağı ileri sürülmüştür. Bunun güvenlikleştirme girişimi olduğu ancak toplumsal ve kurumsal destekle başarılı bir güvenlikleştirmenin sağlandığını ifade edilmiştir. Kamuoyu desteğinin de güvenlikleştirme sürecinde önemli bir basamak olduğunun altı çizilmektedir. Varoluşsal tehditler üzerinde bir anlayış birliğinin sağlanması ve bu tehditleri önlemeye yönelik acil önlemleri alabilecek bir platform oluşturulması için yeterli toplumsal ve kurumsal desteğin kazanılmasının esas olduğu vurgulanmıştır (Buzan vd., 1998: 25).

Güvenlikleştirme Teorisi kapsamında, bir güvenlikleştirme girişiminin başarılı olarak kabul edilmesi kamuoyu onayına bağlıdır. Bu noktada, Türkiye tarafından Doğu Akdeniz'de güvenlikleştirme sürecinin kamuoyu tarafından toplumsal bir destek görüp görmediğine dair bir kamuoyu anketi olmasa da TBMM'nin kamuoyunu temsil ettiği varsayımı ile, toplumsal ve kurumsal desteğin var olup olmadığını anlamak adına geçerli bir ölçek olarak alınabilir. Bu kapsamda, konu ile ilgili önemli bir girişim, 05.12.2019 tarihli ve 7195 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükûmeti Arasında Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun"un 07.12.2019 tarihli ve 30971 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış olmasıdır (Resmî Gazete, 2019b). Türkiye ile Libya arasında imzalanan Akdeniz'de deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin, TBMM'ye sunulan kanun teklifinin onaylanması güvenlikleştirme girişimine toplumsal ve kurumsal bir desteğin varlığını açık bir şekilde ifade etmektedir. Kurumsal desteğin varlığına ilişkin bir başka örnek, Türkiye'nin ve KKTC'nin Doğu Akdeniz bölgesindeki hidrokarbon kaynaklarının paylaşımı konusunda hak ve menfaatlerinin korunacağını ifade eden ortak bildiridir. Bu konuya yönelik, Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ve İyi Parti grup başkan vekillerinin hazırladıkları ortak bildiri mecliste yayımlanmıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2019).

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de aldığı olağanüstü tedbirler kapsamında sismik ve sondaj gemilerinin faaliyetleri önemli yer tutmaktadır. Son on yılda Türkiye bu

tip gemilere yaptığı yatırımlarla bu alandaki teknolojik bağımsızlığını kazanması, Doğu Akdeniz'deki bu yönde attığı olağanüstü tedbir adımlarında zaman ve mekanını belirleme özgürlüğünü de eline almıştır. Bu bağlamda Türkiye'nin aktif olarak kullanımında olan iki adet sismik ve üç adet sondaj gemisi bulunmaktadır. Bunlardan ilki 2011'de Dubai'de inşa edilip 2013 yılında sismografik araştırmalarda kullanılmak üzere Türkiye tarafından satın alınan Barbaros Hayrettin Paşa gemisidir. 2015 yılında büyük bölümü Türkiye'deki tersanelerde tamamlanan Oruç Reis gemisi Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün envanterindeki bir diğer sismik arama gemisidir. Türkiye'nin Güney Kore'den satın aldığı üç sondaj gemisi olan Fatih, Yavuz ve Kanuni sondaj gemileri ise sırasıyla 2017, 2018, ve 2020 yıllarında devlete ait TPAO'nun envanterine katılmışlardır (BBC, 2020, 13 Kasım). Her ne kadar görevleri sismografik araştırma ve sondaj gibi teknik konular olsa da gemilere Osmanlı İmparatorluğu padişahları ve dönemin donanma komutanlarının isimlerinin verilmesi de Güvenlikleştirme Teorisi'nin söz edimi sürecinde kullanılan dilin ve kelimelerin önemini vurgulamasına bir örnek teşkil etmektedir. Bu teknolojileri envanterine katan Türkiye, başta Doğu Akdeniz kıyıları olmak üzere kıyısı olan bütün denizlerde sismografik araştırmalar ve sondaj çalışmalarında dışa bağımlılığını azaltmış ve bu denizlerde atacağı olağanüstü tedbir adımlarında hamle özgürlüğüne sahip olmuştur.

Türkiye'nin sismik ve sondaj gemilerine sahip olması ve bu gemileri Doğu Akdeniz'de görevlendirmesi, güvenlikleştirmenin bir sonraki adımı olan olağanüstü tedbirler kapsamında analiz edilecektir. Bu gemilerin görevlendirmelerini bildirmek için yayınlanan NAVTEX'ler, Doğu Akdeniz'deki güvenlikleştirme sürecinde olağanüstü tedbirlerin ilan edildiği söylemsel bir diplomatik araç halini almıştır. Bu "NAVTEX diplomasisi" gemicilik ile ilgili teknik bir kavramın güvenlikleştirilmesi sürecine örnek bir vakayı temsil etmektedir. Denizcilere uyarı iletmek için kullanılan haberleşme sisteminin bir parçası olan NAVTEX'ler, Türkiye'de Deniz Kuvvetleri Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Daire Başkanlığı tarafından İstanbul, İzmir, Antalya ve Samsun merkezlerinden yayınlanmaktadır (Türk Deniz Kuvvetleri Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı). *Global Maritime Distress and Safety System*'in bir parçası olan ve deniz güvenliği için bir bilgilendirme yöntemi olan NAVTEX'ler, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'i güvenlikleştirmesi sürecinde alacağı olağanüstü tedbirlere yönelik sahada atacağı adımların muhataplarına iletilmesi için önemli bir söylemsel araç halini almıştır.

Türkiye Doğu Akdeniz'deki güvenlikleştirme sürecinde olağanüstü tedbir adımlarından olan NAVTEX ilanlarını 2020 yılı ortalarında aktif olarak kullanmıştır. Türkiye bu süreçte 2017'den bu yana Akdeniz'de görev yapan sismik

araştırma ve sondaj gemilerinin faaliyetlerini 2020 yılında Yunanistan ile ihtilafli bölgelere kaydıran NAVTEX ilanlarıyla diplomatik görüşmelerde bir kaldıraç olarak kullanma yoluna gitmiştir. Bu bağlamda, 15 Temmuz 2020’de bölgede görev yapan Yavuz sondaj gemisi için 18 Ağustos’a kadar NAVTEX ilan edilmiştir. Bunu takiben 21 Temmuz’da Oruç Reis sismik araştırma gemisi için de kıta sahanlığı tartışmalarının sürdüğü Rodos ve Meis adaları arasındaki bölgede faaliyet göstereceğine dair NAVTEX ilan edilmiştir (Türk Deniz Kuvvetleri Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı). Bu ilanın sebep olduğu Türkiye-Yunanistan gerilimi Almanya Başbakanı Angela Merkel’in arabuluculuğunda yatıştırılma çabaları sürecinde Oruç Reis faaliyetlerine başlamamıştır (BBC, 2020, 22 Ekim). Bu örnekten de anlaşılacağı gibi Türkiye ihtilafli bölgelerdeki NAVTEX ilanlarını bir diplomatik araç ve söylemsel bir “sinyal gönderme” mekanizması olarak kullanmıştır.

Müzakereler sürecinde görüşmelerin gidişatına göre Türkiye olağanüstü tedbirler kapsamında ihtilafli bölgelerde NAVTEX ilanlarını sürdürmüştür. 28 Temmuz-18 Eylül 2020 tarihleri arasında Barbaros Hayrettin Paşa sismik araştırma gemisi için TPAO’nun F bölgesinde çalışma yapacağına dair bir NAVTEX daha ilan edilmiştir (Türk Deniz Kuvvetleri Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı). Daha önce NAVTEX ilan edilip diplomatik görüşmelerin sonucunu beklemek adına faaliyetlerine başlamayan Oruç Reis gemisi için de 23 Ağustos’a kadar daha önce ilan edilen bölgede çalışmalarına başlayacağını duyuran yeni bir NAVTEX ilan edilmiştir (Türk Deniz Kuvvetleri Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı). Oruç Reis’in görev süresi önce 1 Eylül’e daha sonra da 12 Eylül’e uzatan ve Yavuz sondaj gemisinin görev süresini 15 Eylül’e kadar uzatan NAVTEX’ler ilan edilmiştir (Türk Deniz Kuvvetleri Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı). Bu NAVTEX’lerin gölgesinde geçen NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg’in arabuluculuk yaptığı görüşmelerde taraflar bir araya gelmiştir. (Euronews, 2020). Görüşmeler sürecinde Oruç Reis ve beraberindeki donanma gemileri Antalya limanına geri çekilse de daha sonra bu gemi için önce 14 Kasım’a sonra da 29 Kasım’a kadar süren yeni NAVTEX’ler ilan edilmiştir (Türk Deniz Kuvvetleri Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı). Aynı dönemde Yavuz sondaj gemisi için 12 Ekim’e kadar, Barbaros Hayrettin Paşa sismik araştırma gemisi için 18 Ekim’e kadar görev sürelerinin uzatan yeni NAVTEX’ler ilan edilmiştir (Türk Deniz Kuvvetleri Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı). Müzakereler sürecinde daha kısa süreli ilan edilen NAVTEX’ler Aralık 2020’de Oruç Reis için 15 Haziran 2021’e kadar ilan edilen NAVTEX’le Türkiye’nin bölgede varlığını daha uzun süreli bir hale getirdiğini göstermektedir (Türk Deniz Kuvvetleri Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı).

Türkiye'nin sismik araştırma ve sondaj gemilerine donanma gemilerinin de eşlik etmesi ve müzakere süreçlerinin gidişatına göre gemilerin görev süresini uzatan NAVTEX ilanları bu adımların Doğu Akdeniz'deki Türkiye'nin egemenlik haklarına yönelik varoluşsal bir tehdide karşı alınan olağanüstü tedbirler olduğunu göstermektedir. Bu olağanüstü tedbirler Yunanistan tarafından "tehdit" olarak algılanmış ve istikşafı görüşmelerin devamı için gemilerin faaliyetlerinin durdurulması ön koşulu ileri sürülmüştür (Yunanistan Dışişleri Bakanlığı, 2020). Güvenlikleştirme Teorisi'nin öngördüğü şekilde Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon rezervleri konusu taraflar arasındaki etkileşim sürecinde bir güvenlik meselesi olarak inşa edilip, olağanüstü tedbirler alınmasını meşrulaştıran bir süreç halini almıştır. Bu konudaki güvenlikleştirme sürecinin adımları Kopenhag Okulu'nun teorik ve kavramsal çerçevesine sadık kalınarak aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo.1: Türkiye'nin Doğu Akdeniz'i Güvenlikleştirme Süreci

Referans Nesnesi	<ul style="list-style-type: none"> • Hidrokarbon Rezervleri Bağlamında Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki Egemenlik Hakları • Türkiye'nin Doğu Akdeniz Bölgesindeki Yeri/Gücü • Türkiye'nin KKTC Üzerindeki Garantör Hakları
Varoluşsal Tehdit	<ul style="list-style-type: none"> • Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki Egemenlik Haklarını İhlal Eden Gelişmeler • Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de Bölgedeki Yerine Tehdit Oluşturan Enerji İş Birliklerine Dahil Edilmemesi • Türkiye'nin KKTC Üzerindeki Garantörlük Haklarını İhlal Eden Gelişmeler
Güvenlikleştiren Aktörler	<ul style="list-style-type: none"> • Türkiye Cumhuriyeti Siyasi Elitleri • Milli Savunma Bakanlığı • Dışişleri Bakanlığı • Türkiye Büyük Millet Meclisi (Kurumsal Destek)
Söz Edimi	<ul style="list-style-type: none"> • Siyasi Elitlerin Söylemleri • Medyadaki Görseller
Olağanüstü Tedbir Eylemleri	<ul style="list-style-type: none"> • 2011 Türkiye-KKTC Mutabakatı • Sismik Araştırma ve Sondaj Gemilerinin Milli Envantere Eklenmeleri • 2019 Türkiye-Libya Mutabakatı • NAVTEX İlanları

7. SONUÇ

Kopenhag Okulu'nun literatüre kazandırmış olduğu Güvenlikleştirme Teorisi, dil teorisinin yardımıyla "güvenliği" bir konuşma eylemi olarak normal siyasi sürecin ötesinde inşa etmektedir. Teori, varoluşsal tehdide karşı alınacak olağanüstü tedbirlere meşru bir zemin oluşturma sürecini incelemek için bir teorik çerçeve sunmaktadır. Güvenlikleştirme Teorisi ile gerçekleştirilen analizler, bir konunun gerçekten bir güvenlik meselesi olup olmadığı değil, konunun nesnelere arasında süreçte bir güvenlik sorunu olarak nasıl söylemsel olarak inşa edildiği ile ilgilidir. Bu kapsamda, Türkiye Doğu Akdeniz'de önemli rezerv alanlarının keşfiyle yeni dengelerin ve ittifakların oluşması sonucunda sınırı olmayan ülkelerin dahi ilgili bölgede söz hakkı sahibi olduğunu ifade etmiştir. Doğu Akdeniz'de kıta sahanlığı dışına itilerek egemenlik haklarının ihlal edildiği ve enerji iş birliklerinde saf dışı bırakıldığı iddiasıyla Türkiye bu bölgeyi güvenleştirmiştir. Bu kapsamda, Türkiye'nin söylemsel sürecinde kullandığı "söz edimi" argümanının görsel iletişim araçlarıyla desteklediği görülmektedir.

Çalışmada, Doğu Akdeniz'deki enerji iş birliklerine Türkiye'nin dahil edilmemesi değerli bir referans nesnesi olarak gösterdiği bölgedeki yerine/gücüne bir risk oluşturmaya sebebiyle varoluşsal bir tehdit olarak sunulmaktadır. Bu noktada, Türkiye değerli bir referans nesnesi olarak gösterdiği bölgedeki yerine/gücüne, egemenlik haklarına ve Türkiye'nin garantör ülke olduğu KKTC'nin haklarına risk oluşturan varoluşsal tehditlere karşılık, acil ve olağanüstü tedbirlerin alınması gerekliliğini hukuki çerçevede söylemsel süreçte inşa etmektedir. Bu söylemsel süreçte, Türkiye Cumhuriyeti siyasi elitleri güvenleştirmeye aktör konumundadır. Başarılı bir güvenleştirme süreci için gerekli olan ahlaki ve resmi destek muhalefet partileri de dahil olmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin desteği ile sağlanmıştır. Bu süreçte siyasi elitlerin söylemleri ve ana akım ve sosyal medya üzerinden paylaşılan görseller güvenleştirmenin nesnelere arasında inşasını sağlamıştır. Değerli bir referans nesnesine karşı varoluşsal bir tehdidin varlığının inşası konu ile ilgili alınacak olağanüstü tedbirleri meşrulaştırmıştır. Bu olağanüstü tedbirler sismik araştırma ve sondaj gemilerinin satın alınarak milli envantere eklenmeleri, imzalanan uluslararası mutabakatlar ve Doğu Akdeniz'de ilan edilen NAVTEX'ler şeklindedir. Türkiye'nin Doğu Akdeniz'i hidrokarbon rezervleri bağlamında güvenleştirmesi, teorisinin sağladığı analiz çerçevesinden bakıldığında başarılı bir güvenleştirme örneğini temsil etmektedir.

KAYNAKÇA

Adamides, Constantinos (2020), “Energy Securitization in a Protracted Conflict Environment”, *Securitization and Desecuritization Processes in Protracted Conflicts* (Cham: Palgrave Pivot): 165-179.

Akbayır, Merve ve Cem İsmail Savaş (2021), “Bölgesel Güvenlik Kompleksi Kuramı’nda Yalıtıcı Kavramı: Doğu Akdeniz ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme”, *Akdeniz İİBF Dergisi*, 21 (2): 226-244.

Akgül-Açıkmeşe, Sinem (2008), *Kopenhag Okulu ve Realist Güvenlik Çalışmaları’nda Aktör, Tehdit ve Politika: Avrupa Güvenliği Üzerine Bir Değerlendirme* (Yayımlanmış Doktora Tezi) (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Akgül-Açıkmeşe, Sinem (2011), “Algı mı, Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri”, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 8 (30): 43-73.

Anadolu Ajansı (2019, 22 Mart), “MSB’den ‘mavi vatan’ açıklaması”, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/msbden-mavi-vatan-aciklamasi/1426374> (21.02.2021).

Avrupa Komisyonu (2019), “2019 Türkiye Raporu; Komisyon Çalışma Dokümanı, Komisyon Tarafından Avrupa Parlamentosuna, Konseye, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesine ve Bölgeler Komitesine Sunulan Bilgilendirme; AB Genişleme Politikasına İlişkin 2019 Bilgilendirmesi”, Brüksel, https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/2019_trkiye_raporu_tr.pdf (21.02.2021).

Baele, Stephane J. ve Oliver C. Sterck (2015), “Diagnosing the Securitization of Immigration at the EU Level: A New Method for Stronger Empirical Claims”, *Political Studies*, 63 (5): 1120-39.

Baele, Stephane J. ve Catarina P. Thomson (2017), “An Experimental Agenda for Securitization Theory”, *International Studies Review*, 19 (4): 646-666.

Balzacq, Thierry (2005), “The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context”, *European Journal of International Relations*, 11 (2): 171–201.

Balzacq, Thierry (2011), “Enquiries into Methods. A New Framework for Securitization Analysis”, Balzacq, Thierry (Der.), *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve* (London: Routledge): 31-53.

Balzacq, Thierry (2014), "The Significance of Triangulation to Critical Security Studies", *Critical Security Studies*, 2 (3): 377-381.

Balzacq, Thierry, Sarah Leonard ve Jan Ruzicka (2016), "Securitization Revisited: Theory and Cases", *International Relations*, 30 (4): 494-531.

Baysal, Başar (2020), "20 Years of Securitization: Strengths, Limitations and A New Dual Framework", *Journal of International Relations*, 17 (67): 3-20.

Baysal, Başar ve Çağla Lüleci (2015), "Kopenhag Okulu ve Güvenikleştirme Teorisi", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 11 (22): 61-96.

BBC (2019, 10 Temmuz), "Doğu Akdeniz- Kıbrıs açıklarında doğalgaz arama krizi nasıl başladı, hangi ülke ne istiyor?", <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-48225246> (26.05.2020).

BBC (2020, 13 Kasım), "Kanuni: Türkiye'nin kaç sondaj ve sismik araştırma gemisi var, nerelerde arama yapıyorlar?", <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53867412> (30.03.2021).

BBC (2020, 22 Ekim), "Doğu Akdeniz: Oruç Reis ve NAVTEX'ler, Türkiye-Yunanistan gerginliğinde nasıl rol oynadı?", <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-54506593> (30.03.2021).

Bilgin, Pınar (2010), "Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları", *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 8 (14): 69-96.

Buzan, Barry (2008), "Askeri Güvenliğin Değişen Gündemi", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5 (18): 107-123.

Buzan, Barry (2015), *İnsanlar, Devletler ve Korku* (İstanbul: Röle Akademik Yayıncılık) (Çev. Emre Çıtak).

Buzan, Barry ve Lene Hansen (2009), *The Evolution of International Security Studies* (UK: Cambridge University Press).

Buzan, Barry ve Ole Wæver (2003), *Regions and Powers: The Structure of International Security* (UK: Cambridge University Press).

Buzan, Barry, Ole Wæver ve Jaap De Wilde (1998), *Security: A New Framework for Analysis* (USA: Lynne Rienner Publishers).

Demiryol, Tolga (2019), "Between security and prosperity: Turkey and the prospect of energy cooperation in the Eastern Mediterranean", *Turkish Studies*, 20 (3): 442-464.

Ece, Jale Nur (2017), “Doğu Akdeniz’de münhasır ekonomik bölge: Sınırlandırma anlaşmaları, paydaşlar ve stratejiler”, *Journal of ETA Maritime Science*, 5 (1): 81-94.

Ediger, Volkan Ş., Balkan Devlen ve Deniz Bingöl Mcdonald (2012), “Levant’ta Büyük Oyun: Doğu Akdeniz’in Enerji Jeopolitiği”, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9 (33): 73-92.

Erciyes, Çağatay (2020, 23 Şubat), twitter.com/CErciyes/status/1231524710946570240/photo/2 (21.02.2021).

Euronews (2020, 1 Aralık), Oruç Reis için Doğu Akdeniz’de yeni Navtex: Sismik araştırma çalışmaları 14 Kasım’a uzatıldı, <https://tr.euronews.com/2020/11/01/oruc-reis-icin-dogu-akdeniz-de-yeni-navtex-sismik-arast-rma-cal-smalar-14-kas-m-a-uzat-ld> (30.03.2021).

İpek, Pınar ve V. Tibet Gür (2021), “Turkey’s Isolation from the Eastern Mediterranean Gas Forum: Ideational Mechanisms and Material Interests in Energy Politics”, *Turkish Studies*, 23 (1): 1-30.

İşeri, Emre (2019), “Turkey’s Entangled (Energy) Security Concerns and the Cyprus Question in the Eastern Mediterranean”, *Heraclides, Alexis ve Gizem Alioğlu Çakmak (Der.), Greece and Turkey in Conflict and Cooperation (Londra: Routledge): 257-270.*

Kamacı, Kubilay Erdinç (2019), “Doğu Akdeniz Doğal Gaz Boru Hattı ve Yaşanan Gelişmeler”, *Milli Savunma Üniversitesi Deniz Harp Enstitüsü, Mavi Vatan’dan Açık Denizlere Dergisi*, 1 (1): 6-9.

Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü, NAVTEX, https://www.kiyiemniyeti.gov.tr/telsiz_mudurlugu (30.03.2021).

Miş, Nebi (2011), “Güvenlikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenlikleştirilmesi”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6 (2): 345-381.

Özertem, Hasan Selim (2016), “Turkish Foreign Policy and the Energy Bonanza in the Eastern Mediterranean”, *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 18 (4): 361-374.

Özlem, Kader (2020), “Göçün Güvenlikleştirilmesi Bağlamında Bulgaristan’ın Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikası”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 16 (35): 555-594.

Resmî Gazete (2019a, 7 Aralık), 5 Aralık 2019 tarihli ve 7195 sayılı, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükûmeti Arasında

Akdeniz’de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun, Sayı: 30971, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/12/20191207-2.htm> (28.05.2020).

Resmî Gazete (2019b, 7 Aralık), 6 Aralık 2019 tarihli, 1815 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/12/20191207-3.pdf> (28.05.2020).

Savunma Sanayi (2020, 12 Ağustos), “Doç. Dr. Cihat Yaycı’nın Çizdiği Mavi Vatan Haritası”, <https://www.savunmasanayi.org/doc-dr-cihat-yaycinin-cizdigi-mavi-vatan-haritasi/> (21.02.2021).

Sjöstedt, Roxanna (2017), “Securitization Theory and Foreign Policy Analysis”, Oxford Research Encyclopedias.

Sjöstedt, Roxanna (2020), “Assessing Securitization Theory”, Michael J. Butler, (ed.), *Securitization Revisited: Contemporary Applications and Insights* (New York: Routledge): 28-46.

Stratejik Düşünce Enstitüsü (2019), “Doğu Akdeniz’de yükselen gerilim: siyasi, askeri ve ekonomik açıdan yapılması gerekenler”, Ankara, <https://www.sde.org.tr/dergi/sd-rapor-dogu-akdenizde-yukselen-gerilim-siyasi-askeri-ve-ekonomik-acidan-yapilmasi-gerekenler-yayini-10417> (26.05.2020).

Taş, Hakkı (2020), “The Formulation and Implementation of Populist Foreign Policy: Turkey in the Eastern Mediterranean”, *Mediterranean Politics*: 1-25. doi: 10.1080/13629395.2020.1833160

Türk Denizcilik ve Global Stratejiler Merkezi (2021), “Yaycı Doktrini”, <https://turkdegs.org/icerik/yayci-doktrini> (01.12.2021).

Türk Deniz Kuvvetleri Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı, http://www.shodb.gov.tr/shodb_esas/index.php/tr/ (30.03.2021).

Türkiye Büyük Millet Meclisi (2019, 18 Temmuz), “Türkiye Büyük Millet Meclisi, 27. Dönem 16. Cilt 105. Birleşim, Sayfa 805, XI. Bildiriler-Deklarasyonlar”, https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.sayfa_getir?sayfa=805:808&v_meclis=1&v_donem=27&v_yasama_yili=&v_cilt=16&v_birlesim=105 (10.11.2021).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (2020), “Doğu Akdeniz Denklemine Stratejik Adım: Türkiye-Libya Mutabakatı”, Stratejik İletişim Çalışmaları, Libya-Doğu Akdeniz, https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/1DOGU_AKDENIZ_D ENKLEMINDE_STRATEJIK_ADIM.pdf (10.11.2021).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı (2015), “Dünya Enerji Düzenleme Forumunda Yaptıkları Konuşma”, 25.05.2015, <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/32657/dunyaenerji-duzenleme-forumunda-yaptiklari-konusma> (23.05.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı (2018), “Doğu Akdeniz’deki doğal kaynakların gasp edilmesine yönelik girişimleri kesinlikle kabul etmeyeceğiz”, 04.11.2018, <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/99531/-dogu-akdeniz-deki-dogal-kaynaklarin-gaspedilmesine-yonelik-girisimleri-kesinlikle-kabul-etmeyecegiz-> (23.05.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı (2018), “TBMM 27. Dönem 2. Yasama Yılı Açılış Konuşması”, 01.10.2018, <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/98884/cumhurbaskanimizsayin-recep-tayyip-erdogan-in-tbmm-27-donem-2-yasama-yili-acis-konusmasi> (23.05.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı (2019), “Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, A Haber-Atv-A Para-A News-A2-A Haber Radyo ortak yayınıyla ekrana getirilen ‘Gündem Özel’ programına konuk oldu”, 15.12.2019, <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/113955/cumhurbaskani-erdogan-a-haber-canliyayinina-katildi-> (24.05.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı (2019), “Doğu Akdeniz’de Türkiye’yi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ni yok sayan hiçbir proje hayata geçirilemez”, 22.08.2019 <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/108302/-dogu-akdeniz-de-turkiye-yi-ve-kuzey-kibristurk-cumhuriyeti-ni-yok-sayan-hicbir-proje-hayata-gecirilemez-> (24.05.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı (2019), “Fırat’ın doğusundaki terör koridorunu paramparça etmekte kararlıyız”, 26.07.2019 <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/107146/-firat-in-dogusundaki-terror-koridorunu-paramparca-etmekte-kararliyiz-> (24.05.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2010), “No: 288, 21 Aralık 2010, İsrail ile GKRY Arasında İmzalanan MEB Anlaşması Hk.”, http://www.mfa.gov.tr/no_-288_-21aralik-2010_-israil-ile-gkry-arasindaimzalanan-meb-anlasmasi-hk_.tr.mfa (25.06.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2011), “No: 216, 21 Eylül 2011 Türkiye – KKTC Kıta Sahaneliği Sınırlandırma Anlaşması İmzalanmasına İlişkin Dışişleri Bakanlığı Basın Açıklaması”, http://www.mfa.gov.tr/no_-216_-21-eylul-2011-turkiye-_kktc-kita-sahanligi-sinirlandirmaanlasmasi-imzalanmasina-iliskin-disisleri-bakanligi-basin-ac_.tr.mfa (26.05.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2018), “No: 265, 4 Ekim 2018, GKRY'nin 7 Numaralı Sözde Ruhsat Sahası için Uluslararası Şirketlere Davette Bulunma Kararı Hk.”, http://www.mfa.gov.tr/no_-43_-15-subat-2012_-gkry_nin-actigi-ikinci-uluslararasıihidrokarbon- arama-ihalesi.tr.mfa (26.05.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2019), “SC-41, 7 Haziran 2019, Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hami Aksoy'un GKRY'nin Doğu Akdeniz'de Bazı Uluslararası Petrol Şirketleri ile Ahiren Yaptığı Doğal Gaz Gelir Paylaşımı Anlaşması Hakkındaki Soruya Cevabı”, http://www.mfa.gov.tr/sc_-41_-gkry-nin-dogu-akdenizde-bazi-petrol-sirketleri-ile-yaptigianlasma-hk-sc.tr.mfa (28.05.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2020), “SC-3, 16 Ocak 2020, Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hami Aksoy'un Doğu Akdeniz Gaz Formu'nun Uluslararası Bir Kuruluşa Dönüştürülmesine Yönelik Toplantı Hakkındaki Soruya Cevabı”, https://www.mfa.gov.tr/sc_-3_-dogu-akdeniz-gaz-forumu-hk-sc.tr.mfa (10.02.2022).

Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı Deniz Kuvvetleri Komutanlığı (2019, 8 Mart), Tatbikatlar, MAVİ VATAN-2019 Taktik Tatbikatı, <https://www.dzkk.tsk.tr/Anasayfa/Basin?url=mavi-vatan-2019-taktik-tatbikati-3122020> (21.02.2021).

Türkiye Cumhuriyeti, Millî Savunma Bakanlığı (2019, 27 Şubat), “MAVİ VATAN - 2019 Taktik Tatbikatı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri ile Sahil Güvenlik Komutanlığı unsurlarının katılımıyla Karadeniz, Ege Denizi ve Akdeniz'de eş zamanlı olarak devam ediyor”, <https://twitter.com/tcsavunma/status/1100827859503980549> (10.11.2021).

Wæver, Ole (1989), “Security, the Speech Act: Analysing the Politics of a Word”, Center for Peace and Conflict Research, Paper presented at the Research Training Seminar, Sostrup Manor: 1-56.

Wæver, Ole (1995), “Securitization and Desecuritization”, Ronnie D. Lipschutz, (Der.), On Security (New York: Columbia University Press): 46-86.

Wæver, Ole (2004), “Aberystwyth, Paris, Copenhagen: New “Schools” in Security Theory and their Origins Between Core and Periphery”, Paper for Presentation at the Annual Meeting of the International Studies Association, Montreal, March 17-20, 1-26.

Yaycı, Cihat (2019), Sorular ve Cevaplar ile Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) Kavramı (İstanbul: Deniz Kuvvetleri Komutanlığı).

Yaycı, Cihat (2020), “Türkiye-Libya Arasında İmzalanan Münhasır Ekonomik Bölge Anlaşmasının Sonuç ve Etkileri”, *Kriter Dergisi*, 4 (42): 34-37.

Yunanistan Dışışleri Bakanlığı (2020, 12 Ekim), “Ministry of Foreign Affairs announcement on Turkey’s new illegal Navtex”, <https://www.mfa.gr/en/current-affairs/statements-speeches/ministry-of-foreign-affairs-announcement-on-turkeys-new-illegal-navtex-12-october-2020.html> (10.11.2021).